

ЛЮДИНОЦЕНТРИЧНИЙ ПРИНЦИП ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРАВ: ДОСВІД ЄС ДЛЯ УКРАЇНИ¹

HUMAN-CENTRED PRINCIPLE OF THE DIGITAL TRANSFORMATION OF RIGHTS: THE EU EXPERIENCE FOR UKRAINE

Черненко О.М., к.ю.н.,

доцентка кафедри публічного управління, адміністрування та права
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

orcid.org/0000-0003-4178-5417

Стаття присвячена дослідженню людиноцентричного принципу цифрової трансформації прав у правовпорядку Європейського Союзу та визначенню можливостей його імплементації в Україні в умовах євроінтеграційних зобов'язань. У роботі здійснено аналіз змісту людиноцентричного підходу, закріпленого в Європейській декларації цифрових прав і принципів для цифрового десятиліття, а також його взаємозв'язку з актами первинного та вторинного права ЄС, включно з eIDAS 2.0, Загальним регламентом про захист даних (GDPR), Директивою NIS2, Актом про цифрові послуги (DSA), Актом про штучний інтелект (AI Act) та іншими інструментами регулювання цифрового середовища. Визначено, що людиноцентричний принцип у цифровому контексті охоплює гарантування автономії особи, захист приватності та цифрової безпеки, участь у формуванні цифрової політики, алгоритмічну прозорість, інклюзію, доступність цифрових послуг та розвиток цифрових компетентностей. Розкрито досвід держав-членів ЄС у нормативному та інституційному забезпеченні цифрових прав, зокрема щодо закріплення цифрових прав, створення незалежних регуляторів цифрового середовища, запровадження механізмів алгоритмічної підзвітності, формування етичних рамок штучного інтелекту та цифрової інклюзії. Визначено, що європейська модель поєднує обов'язкові правові норми та інструменти м'якого регулювання, що забезпечує інтеграцію правових стандартів із суспільною культурою відповідального використання технологій. На основі оцінки поточного стану правового наближення України до *acquis* ЄС у цифровій сфері встановлено суттєвий прогрес у регулюванні електронних комунікацій, е-ідентифікації, кібербезпеки, медіасфери, цифрових послуг та захисту даних. Водночас визначено ключові потреби: посилення інституційної спроможності держави, забезпечення незалежності та професійної компетентності регуляторів, розгортання механізмів алгоритмічного контролю та підзвітності, забезпечення цифрової інклюзії та підвищення рівня цифрової правової культури. Зроблено висновок, що адаптація європейського людиноцентричного підходу є необхідною умовою забезпечення цифрових прав в Україні, підвищення стійкості правової системи та повноцінної інтеграції у правовий простір ЄС.

Ключові слова: людиноцентричний принцип (підхід), цифрова трансформація, цифрові права, Європейський Союз, *acquis* ЄС, європейська інтеграція, Україна, кібербезпека, штучний інтелект (ШІ), цифровізація.

The article is devoted to the study of the human-centred principle of digital transformation of rights in the legal system of the European Union and to the determination of possibilities for its implementation in Ukraine in the context of European integration obligations. The paper analyses the content of the human-centred approach enshrined in the European Declaration on Digital Rights and Principles for the Digital Decade, as well as its correlation with the acts of primary and secondary EU law, including eIDAS 2.0, the General Data Protection Regulation (GDPR), the NIS2 Directive, the Digital Services Act (DSA), the Artificial Intelligence Act (AI Act), and other instruments regulating the digital environment. It is established that the human-centred principle in the digital context encompasses ensuring individual autonomy, the protection of privacy and digital security, participation in digital policy-making, algorithmic transparency, inclusion, accessibility of digital services, and the development of digital competences. The experience of EU Member States in the normative and institutional support of digital rights is revealed, in particular with regard to the entrenchment of digital rights, the establishment of independent regulators of the digital environment, the introduction of mechanisms of algorithmic accountability, and the formation of ethical frameworks for artificial intelligence and digital inclusion. It is determined that the European model combines binding legal norms and soft-law instruments, which ensures the integration of legal standards with a societal culture of responsible technology use. Based on the assessment of the current state of Ukraine's legal approximation to the EU *acquis* in the digital sphere, significant progress has been identified in the regulation of electronic communications, e-identification, cybersecurity, the media sphere, digital services, and data protection. At the same time, key needs have been identified: strengthening the institutional capacity of the state, ensuring the independence and professional competence of regulators, deploying mechanisms of algorithmic control and accountability, ensuring digital inclusion, and increasing the level of digital legal culture. It is concluded that the adaptation of the European human-centred approach is a necessary condition for ensuring digital rights in Ukraine, strengthening the resilience of the legal system, and the full integration into the EU legal space.

Key words: human-centred principle (approach), digital transformation, digital rights, European Union, EU *acquis*, European integration, Ukraine, cybersecurity, artificial intelligence (AI), digitalisation.

Вступ. Глобальна цифровізація докорінно змінює природу здійснення та гарантування прав людини, формуючи нові юридичні стандарти, механізми захисту та сфери відповідальності держави. Цифрові права набувають статусу невід'ємної складової сучасної системи прав людини, оскільки доступ до цифрових сервісів, безпечне використання інтернету, захист персональних даних, алгоритмічна справедливість, кібербезпека та свобода в цифровому середовищі стали ключовими умовами реалізації фундаментальних прав і свобод. За таких умов у міжнародному та європейському праві формується новий підхід до регу-

лювання цифрової сфери, що ґрунтується на пріоритеті людини перед технологіями.

Європейський Союз (далі у тексті – ЄС) розвиває цілісну модель нормативного забезпечення цифрових прав, яка поєднує стратегії цифрової трансформації з фундаментальними цінностями людської гідності, свободи, приватності та рівності. У ній людина визнається центральним учасником цифрового середовища, а технології – інструментом реалізації її прав, а не заміщення чи обмеження цих прав. Відповідно, правові акти ЄС спрямовані на забезпечення безпечного, етичного та справедливого цифрового простору, а також на інституційну відповідальність держав і приватних суб'єктів.

Особливе місце у цьому підході посідає людиноцентричний принцип цифрової трансформації, закріплений

¹ Статтю опубліковано у межах реалізації проєкту Жан Моне Центр досконалості «Східноукраїнський центр європейських досліджень» / "Eastern Ukrainian Centre of European Studies" (EAUCES) ERASMUS-JMO-2024-COE 101176972.

у Європейській декларації про цифрові права та принципи для цифрового десятиліття 2023 року (далі у тексті – Декларація). Крім того, поставлення людини в центр цифрової трансформації суспільства й економіки є основою бачення ЄС, викладеного й у загальних цілях Програми політики «Цифрове десятиліття 2030» [1]. ЄС виходить з того, що цифрові технології мають приносити користь кожній людині, надаючи можливості для самореалізації у безпечних умовах з повагою до її фундаментальних прав, а цифрові перетворення мають зміцнювати права людини та забезпечувати справедливую участь особи у цифровому суспільстві.

Так, Розділ I Європейської декларації про цифрові права та принципи для цифрового десятиліття від 23 січня 2023 року (далі у тексті – «Декларація») присвячений людиноцентричному принципу цифрової трансформації, зокрема, у параграфі 1 Декларації зазначено: «Люди посідають центральне місце в процесі цифрової трансформації в Європейському Союзі. Технології мають служити та приносити користь усім людям, які проживають у ЄС, а також надавати їм можливість реалізовувати свої прагнення в умовах повної безпеки та з повагою до їхніх основоположних прав» [2].

З огляду на це, ЄС зобов'язується: зміцнювати демократичну основу цифрової трансформації, яка приносить користь кожному та покращує життя всіх людей, які проживають в ЄС; вживати необхідних заходів для забезпечення того, щоб цінності ЄС та права осіб, визнані правом ЄС, поважалися як в онлайн-, так і в офлайн-середовищі; сприяти відповідальній і сумлінній діяльності всіх суб'єктів, як публічних, так і приватних, у цифровому середовищі; активно просувати це бачення цифрової трансформації також у своїх міжнародних відносинах [2].

Людиноцентричний підхід інтегрується у регуляторні акти, політичні стратегії та інституційну практику ЄС та стає методологічним орієнтиром для держав-членів ЄС та впливає на формування юридичних стандартів у таких сферах, як захист персональних даних, онлайн-платформи, штучний інтелект (далі у тексті – ШІ), електронна ідентифікація, кібербезпека, цифрова доступність та гарантування демократичних прав в інтернет-просторі, тощо.

Для України, яка здійснює поступове наближення законодавства до права ЄС та інтеграцію у цифровий ринок ЄС, людиноцентричний підхід у цифровій сфері має не лише декларативне, а й системне юридичне значення. Він визначає зміст законодавчих реформ, спрямованих на гармонізацію українського законодавства з європейськими стандартами захисту цифрових прав та модернізацію механізмів їх реалізації й захисту.

Значущість дослідження зумовлена тим, що успішна імплементація європейських стандартів цифрових прав в Україні потребує глибокого розуміння змісту людиноцентричного принципу як правового принципу, а також аналізу його відображення в актах ЄС, практиці держав-членів та правових наслідків для національної правової системи. Це забезпечує ґрунтовну основу для формування ефективних юридичних гарантій прав людини у цифровому середовищі та виконання Україною євроінтеграційних зобов'язань.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема людиноцентричного підходу до цифрової трансформації прав досліджується як українськими, так і зарубіжними вченими.

Так, У. Стенг у своєму дослідженні стверджує, що політика ЄС у цифровій сфері переживає парадигмальний зсув: від технологічного інструментарію та ринку до людиноцентричного підходу, який надає пріоритет правам людини, прозорості, довірі та підзвітності. Автор наголошує, що цифрові технології не повинні слугувати лише економічному розвитку або конкурентоспроможності Європи, а мають служити громадянам, захищати демократичні

інститути, автономію особи та суспільну стійкість [3].

Н. В. Бочарова та О. М. Биков зазначають, що людиноцентричний підхід від початку став основою цифрової політики ЄС, у центрі якої – потреби та права людини в умовах розвитку інформаційного суспільства. Європейський цифровий порядок денний ґрунтується на трьох напрямках: технології для людей, справедлива цифрова економіка та відкрите демократичне суспільство, де цінності ЄС діють як онлайн, так і офлайн. На думку вчених, цей підхід має враховуватися Україною під час формування національного законодавства у сфері цифровізації та соціальної політики [4]. Слід також зазначити, що Н. В. Бочарова підкреслює, що цифрова трансформація в ЄС має правозахисно-ціннісний вимір, адже спрямована на гарантування прав людини у цифровому середовищі. Вона вимагає інтеграції прав людини на всіх етапах цифрової політики, а головним викликом залишається забезпечення прозорості, доступності та підзвітності цифрових систем, зокрема щодо алгоритмів, автоматизованих рішень і захисту приватності [5].

Досліджуючи людиноцентричний підхід у сфері правової допомоги, Р. Бейлі та К. Перрін розглядають методологію human-centred design (HCD, людино-орієнтований дизайн), яка ставить у фокус «життєвий досвід» користувачів (клієнтів, адвокатів, працівників) та наголошують на тому, що технології часто створюються зверху вниз, виходячи з припущень інституцій, а не з досвіду людей, які ними користуються, що підкреслює важливість активного залучення кінцевих користувачів у дизайн цифрових правових сервісів [6].

У свою чергу, Л. Пашко пропонує авторське визначення людиноцентризму / людиноцентричності, під чим розуміє «забезпечення державою прав пересічних українців в процесі здійснюваних інформаційно-комунікаційних нововведень та змін». Авторка підкреслює, що визнання людиноцентризму цифрових трансформацій безпековим імперативом має стати пріоритетом державної політики України. Людиноцентричний підхід впливає на ефективність публічного управління, рівень довіри та авторитет держави, а його успішність визначається гармонійним поєднанням технологічних інновацій із гуманістичними цінностями та потребами людини [7].

А. Пірозолі, досліджуючи людиноцентричний підхід у регулюванні ШІ, підкреслює, що розвиток ШІ створює як можливості, так і ризики, що потребують правового врегулювання й балансу між технологічним прогресом і захистом прав людини. Людиноцентричний підхід передбачає, що технології мають служити людині, а не контролювати її, а регулювання ШІ повинно ґрунтуватися на ризико-орієнтованому принципі: що вищий ризик для прав, то суворіші норми. Політика ЄС у цій сфері поєднує інноваційність із гарантією прав людини та демократичних цінностей. Політика ЄС у цій сфері поєднує інноваційність із гарантією прав людини та демократичних цінностей [8].

Попри значний науковий доробок, дослідження здебільшого зосереджуються на концептуальному осмисленні людиноцентризму та окремих сферах його застосування, тоді як поза достатньою увагою залишаються питання практичної імплементації цього принципу в європейському правопорядку, інструментів його нормативного закріплення та механізмів інституційного забезпечення. Зокрема, у науковому дискурсі недостатньо розробленим є аспект переходу людиноцентричної цифрової політики від декларативно-програмного рівня до рівня конкретних юридичних гарантій прав людини і дієвої інституційної спроможності держави – як на рівні ЄС, так і в Україні.

Мета дослідження полягає у з'ясуванні змісту людиноцентричного принципу цифрової трансформації прав у правопорядку Європейського Союзу, характеристичі її його нормативного закріплення та практичної реалізації

на рівні ЄС та держав-членів, а також визначенні підходів до імплементації відповідних стандартів в Україні в контексті її євроінтеграційних зобов'язань.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до даних опитування Special Eurobarometer 2024, 62% громадян усвідомлюють, що права, які діють у офлайн-середовищі, мають забезпечуватися й у цифровому просторі (онлайн). Це становить приріст на 5 відсоткових пунктів порівняно з дослідженнями попереднього року (57%), що свідчить про поступове підвищення рівня правової обізнаності у сфері цифрових прав [9; 10, с. 93]. За даними Special Eurobarometer 2025, у 2025 році – це 59% громадян [11; 12, с. 12].

Географічний розріз демонструє суттєву неоднорідність: понад три чверті респондентів декларують високий рівень поінформованості у 2024 році у таких країнах-членах, як Нідерланди (85%), Данія (81%), Люксембург (81%) та Литва (79%); та відповідно у 2025 році – у Нідерландах та Словенії (по 82%), у Фінляндії, Литві та Люксембурзі (по 81%) [10, с. 93; 12, с. 12]. Водночас, як відзначається, у 2024 році в Болгарії (64%) більш як половина населення не обізнана щодо власних цифрових прав – 64%, а в Італії та Греції – майже половина (по 49%) [10, с. 93]; тоді як у 2025 році – 58% (у Болгарії та Італії), 55% (у Румунії) [12, с. 12], що може вказувати на недостатню системну роботу держави, бізнесу та освітнього сектору з інформування та забезпечення реального дотримання цих прав.

Крім того, показники суб'єктивної оцінки громадянами рівня захисту їхніх прав у цифровому середовищі демонструють негативну динаміку. Так, порівняно з 2023 роком, коли 50% респондентів ЄС повідомляли, що почуваються добре захищеними в цифровому просторі, у 2024 році цей показник знизився до 45%, тобто мінус 5 відсоткових пунктів, в у 2025 – до 44%. Паралельно у 2024 році зросла частка тих, хто не відчуває належного захисту у цифровому середовищі, порівняно з 2023 роком (44% та 36% відповідно, тобто плюс 8 відсоткових пунктів), але знизилась до 41% у 2025 році [10, с. 93; 12, с. 12], що свідчить про дефіцит довіри до механізмів захисту прав в цифровому просторі та посилення відчуття вразливості онлайн.

У міжкраїнному розрізі найвищі рівні суб'єктивного відчуття захищеності фіксуються в Польщі (66%), Ірландії (62%), а також у Данії та Угорщині (по 60%) – у 2024 році; на Мальті (66%) та в Ірландії (61%) – у 2025 році. Натомість підвищені рівні занепокоєності спостерігаються серед громадян Іспанії (55%), Греції (51%) та Кіпру (50%) – у 2024 році, де щонайменше половина респондентів декларує недостатній рівень захисту своїх цифрових прав; у Греції, в свою чергу, в 2025 році цей показник зріс до 57% [10, с. 93; 12, с. 12].

Узагальнюючи наведені емпіричні дані, можна констатувати, що, попри позитивну динаміку зростання обізнаності громадян ЄС щодо цифрових прав, рівень довіри до ефективності їхнього захисту в онлайн-середовищі зали-

Таблиця 1

Політичні та правові інструменти, впроваджені на рівні ЄС та держав-членів з метою імплементації людиноцентричного принципу Декларації у сфері цифрової трансформації

ЄС	Держави-члени ЄС
1а) зміцнювати демократичну основу цифрової трансформації, яка приносить користь кожному та покращує життя всіх людей, які проживають в ЄС; 1b) вживати необхідних заходів для забезпечення того, щоб цінності ЄС та права осіб, визнані правом Європейського Союзу, поважалися як в онлайн-, так і в офлайн-середовищі [2];	
У грудні 2023 року Європейська Комісія ухвалила Пакет щодо громадянства ЄС, спрямований на зміцнення прав громадян у цифровому середовищі. Центральним елементом став Звід практик електронного голосування та застосування ІКТ у виборчих процесах, що узагальнює досвід держав-членів. Документ акцентує на необхідності гарантування кібербезпеки, захисту даних та інклюзивності як передумови вільних і справедливих виборів [13]. Ці підходи узгоджуються з людиноцентричною моделлю цифрової трансформації, закріпленою в Акті про цифрові послуги (далі у тексті – DSA [14]) та Акті про штучний інтелект (далі у тексті – AI Act) [15] ЄС.	Хартія цифрових прав Іспанії (2021) визначає концептуальні засади гарантування прав громадян у цифровому середовищі та слугує базовим орієнтиром для формування подальшої національної політики у сфері цифровізації [16]. Португальська хартія прав людини у цифрову епоху (2021) закріплює зобов'язання держави сприяти формуванню Інтернету як простору свободи, рівності та соціальної справедливості, із забезпеченням належного захисту прав людини. Вона також враховує ризики, пов'язані з новітніми технологіями, та спрямована на посилення захисту вразливих груп, зокрема жінок, у цифровому середовищі [17].
1с) сприяти відповідальній і сумлінній діяльності всіх суб'єктів, як публічних, так і приватних, у цифровому середовищі [2];	
AI Act спрямований на забезпечення людиноцентричного та надійного використання ШІ із дотриманням високих стандартів захисту здоров'я, безпеки та основоположних прав відповідно до Декларації. Зазначений Регламент встановлює вимоги прозорості алгоритмів і недопущення обмеження свободи вибору особи, визначає системи зі значним впливом на людей (зокрема в освіті та зайнятості) як високоризикові та покладає на їх розробників обов'язки щодо технічної документації, прозорості функціонування, ведення реєстрів і інформування користувачів про взаємодію зі ШІ [15]. ЄС реалізує комплексну політику протидії незаконному та шкідливому онлайн-контенту із забезпеченням дотримання фундаментальних прав, зокрема свободи вираження поглядів. Центральним інструментом є DSA, що встановлює горизонтальні правила для боротьби з незаконним контентом поряд зі спеціальними актами (зокрема щодо терористичного контенту та кібернасильства проти жінок). З серпня 2023 р. DSA поширюється на дуже великі онлайн-платформи та пошукові системи, вимагаючи створення механізмів відповідності та проведення регулярних оцінок ризиків щодо поширення незаконного контенту, впливу на права людини та суспільний дискурс. Регламент також охоплює шкідливий контент, включаючи дезінформацію, маніпуляції, домагання та гендерно зумовлене насильство, та підвищує відповідальність платформ за модерацію контенту, рекламні практики, алгоритмічну прозорість і мінімізацію системних ризиків, зокрема втручання у виборчі процеси та захисту дітей у цифровому середовищі [14]. Важливим елементом реалізації DSA є співрегуляторна модель, що поєднує регламент із посиленням Кодексом практики щодо дезінформації 2022 року [18].	Окремі держави-члени впроваджують механізми підтримки цифрових стартапів, орієнтованих на етичні стандарти, сприяючи відповідальній поведінці приватних суб'єктів у цифровому середовищі. Показовим є створення в Данії у 2019 р. Ради з етики даних, яка забезпечує розроблення цифрових рішень із дотриманням фундаментальних прав людини. А на місцевому рівні Нідерландів, наприклад, муніципалітет Гааги розробляє Цифрову пораду денний з прав людини, спрямований на забезпечення відповідального використання цифрових технологій та максимізації їх суспільної користі. Найвищий рівень активності держав-членів фіксується у сферах цифрової освіти й розвитку навичок, захисту дітей та молоді в онлайн-середовищі, а також цифровізації публічних послуг. Найменш розвиненими залишаються напрями, пов'язані зі сталими цифровими технологіями (екостандарти, маркування) та забезпеченням справедливого цифрового середовища й протидії експлуатації.

ЄС	Держави-члени ЄС
1d) активно просувати це бачення цифрової трансформації також у своїх міжнародних відносинах [2].	
Декларація стала основою для ухвалення у 2024 році Глобального цифрового пакту ООН (далі у тексті – GDC) – першої комплексної рамки міжнародного цифрового врядування. GDC закріплює глобальні зобов’язання щодо цифрового розвитку, поєднуючи права людини, демократію та верховенство права, та сприяє створенню інклюзивного, відкритого і безпечного цифрового простору [19]. Його імплементації сприяють новостворене Управління ООН з цифрових і новітніх технологій, Міжнародна наукова панель з питань ШІ та Глобальний діалог з питань управління ШІ, а прогрес розглядався на сесії Комісії ООН з науки і технологій для розвитку (CSTD) у 2025 році. Положення Декларації вплинули на Декларацію про майбутнє Інтернету 2022 року [20], що передбачає забезпечення надійного та безпечного глобального Інтернету. DSA встановлює загальні принципи, зокрема підвищення контролю користувачів над модерацією контенту на онлайн-платформах та забезпечення неспотвореного інформаційного середовища. Ці положення здобули міжнародне визнання і відображені, зокрема, у Рекомендаціях ЮНЕСКО щодо управління цифровими платформами [21]. Європейська Комісія послідовно просуває європейську модель цифрової трансформації в межах Організації економічного співробітництва та розвитку (далі у тексті – ОЕСР), зокрема через участь у Глобальному партнерстві з питань ШІ (GPAI) [22]. У грудні 2023 року лідери G7 схвалили Міжнародні керівні принципи та Кодекс поведінки щодо генеративного ШІ [23; 24], що відтворюють основні положення AI Act та становлять найпросунутіший на цей час результат міжнародної співпраці у сфері ШІ. Зазначений Кодекс був підтриманий ОЕСР і доповнений новим механізмом моніторингу. Також у серпні 2023 р. міністри цифрового розвитку G20 ухвалили Спільну декларацію [25], яка відображає бачення ЄС щодо безпечності та надійності цифрової публічної інфраструктури. У 2024 році Європейська Комісія продовжила просувати людиноцентричний підхід у рамках двосторонніх цифрових партнерств із державами-однодумцями, зокрема США, Індією, Японією, Південною Кореєю, Сингапуром і Канадою. ЄС продовжив обговорювати підходи до цифрової політики з ключовими партнерами у форматі цифрових (Бразилія, Австралія) та регуляторних (країни Західних Балкан) діалогів. Європейська Комісія спільно з державами-членами створила координаційну платформу Digital for Development (D4D) Hub [26], покликану посилити глобальне лідерство ЄС у просуванні людиноцентричної моделі цифрової трансформації. У 2024 році D4D Hub сприяв розвитку цифрових партнерств, інвестицій та проєктів у сферах цифрового врядування, конективності, підприємництва, електронних послуг, гендерної рівності та кібербезпеки. Діяльність охопила чотири регіони: країни на південь від Сахари, Латинську Америку та Карибський басейн, Азійсько-Тихоокеанський регіон та держави сусідства ЄС. Паралельно було активізовано політичні діалоги, багатосторонню взаємодію, а також залучення приватного сектору й громадянського суспільства з метою підтримки людиноцентричної цифрової трансформації в країнах-партнерах. Важливим кроком стало опублікування у червні 2025 року Спільного повідомлення щодо Міжнародної цифрової стратегії [27], яке закладає основу для укріплення ролі ЄС як глобального актора цифрової політики, просування його стратегічних інтересів у сфері технологій і цифрової трансформації та підтримки цифрових змін у країнах-партнерах. Людиноцентричний підхід у зазначеній стратегії отримує своє вираження через управління цифровою трансформацією з фокусом на людей і їхні права, не лише на технології чи ринки.	Нідерланди представили Міжнародну кіберстратегію на 2023–2028 рр., спрямовану на зміцнення демократичних принципів та захист прав людини в онлайн-середовищі [28]. У жовтні 2023 року Брюссель запровадив Хартію цифрових прав [29], яка заснована на охоплює ключові напрями Декларації, а також поєднує чинні механізми захисту з новими зобов’язаннями і планом дій до 2030 р. Серед передбачених заходів – розширення доступу до Wi-Fi, розвиток цифрових навичок і безпеки, а також запровадження сталих ІТ-закупівель. Приклад Брюсселя засвідчує роль місцевої влади у практичній імплементації цифрових прав і реалізації принципів ЄС на муніципальному рівні. Показовим заходом 2024 року стало проведення першого Міжнародного дня цифрових прав (10–11 грудня 2024 р.), організованого Коаліцією міст за цифрові права за координації Бордо та Порту. Подія, що планується як щорічна, об’єднала 50 міжнародних партнерів, які реалізували 20 заходів, спрямованих на посилення локальної взаємодії з громадянами щодо цифрових прав та координацію дій муніципалітетів, громадянського суспільства й органів влади задля підвищення обізнаності й відповідальної поведінки у цифровому середовищі. Стратегія міжнародної цифрової політики Федеральногоного уряду Німеччини [30] базується на пріоритеті захисту основоположних прав загалом і прав людини в онлайн- та офлайн-середовищі. Документ передбачає протидію діям акторів, що підривають права людини та демократію; підтримку глобального відкритого й безпечного Інтернету; розвиток партнерств на ціннісних засадах; просування людиноцентричних і інноваційно орієнтованих регуляторних підходів; зміцнення безпечної та сталої цифрової інфраструктури. Іспанський уряд створив Обсерваторію цифрових прав для моніторингу реалізації положень Іспанської хартії цифрових прав (2021) [16], підвищення обізнаності та розвитку суспільного діалогу щодо цифрових прав громадян і бізнесу. Ініціатива спрямована на формування відкритого інклюзивного простору для обговорення прогресу, викликів і належних практик у сфері цифрових прав. Програма дій Обсерваторії на 2024–2026 рр. охоплює розроблення національного плану просування цифрових прав, проведення інформаційних та освітніх заходів, Всесвітнього саміту з цифрових прав, а також створення платформи моніторингу цифрових прав. До діяльності залучено понад 150 організацій і 350 експертів.

Джерело: розроблено авторкою за [10; 12].

шається недостатнім та демонструє ознаки стагнації. Простежуються значні міждержавні диспропорції, що відображають нерівномірність розвитку цифрової культури та захисних механізмів у різних юрисдикціях. Водночас зростання частки осіб, які не почувуються захищеними у цифровому просторі, вказує на необхідність посилення інституційних гарантій, ефективніших комунікаційних стратегій та системної цифрової освіти. Для України, яка орієнтується на імплементацію європейських стандартів людиноцентричної цифрової трансформації, зазначені тенденції є важливим індикатором пріоритетності формування довіри, розвитку правової культури користувачів і забезпечення дієвих механізмів реалізації та захисту

цифрових прав у процесі інтеграції до європейського правового цифрового простору.

З метою забезпечення реалізації окремих положень Декларації у контексті людиноцентричного принципу цифрової трансформації було впроваджено низку політико-правових заходів як на рівні ЄС, так і на рівні держав-членів (див. табл. 1).

Аналіз правових та інституційних підходів ЄС засвідчує, що людиноцентричний принцип є засадою європейської цифрової трансформації. У межах цієї моделі технологічний прогрес розглядається не як самоціль, а як інструмент посилення людської автономії, забезпечення гідності, справедливості, приватності та інклюзивності.

Таблиця 2

Стан адаптації законодавства України до *acquis* ЄС у сфері цифрової трансформації (на основі Звіту 2023 року)

Електронні комунікації	Сфера електронних комунікацій є однією з найбільш просунутих у процесі адаптації до <i>acquis</i> ЄС. Закон України «Про електронні комунікації» 2020 року [37] та Закон України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку» 2021 року [38] розроблені у повній відповідності до Європейського кодексу електронних комунікацій [39]. Особливо важливим напрямом є наближення до ініціативи ЄС <i>Roam Like at Home</i> та законодавче забезпечення приєднання України до внутрішнього ринку ЄС у сфері роумінгу, що відображає практичну інтеграцію економічного та цифрового простору. Такий крок має безпосередній людиноцентричний вимір – забезпечення вільного й доступного зв'язку громадян України в ЄС.
Електронна ідентифікація, аутентифікація та довірчі послуги	Успішним є й напрям імплементації в сфері е-ідентифікації та довірчих послуг. Закон України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» [40] наблизив регулювання до eIDAS (eIDAS 2.0) [34; 35]. У 2023 році Україну включено до довірчого списку ЄС, що забезпечило взаємне визнання електронних підписів і печаток та сприяло транскордонному обігу документів. Процедури оцінки відповідності, ініційовані Україною, мають на меті отримання внутрішньоринкового режиму у сфері цифрової ідентифікації, що сприяє інтеграції у Єдиний цифровий ринок ЄС, зміцнюючи довіру та захист прав учасників електронних правовідносин.
Кібербезпека	Україна активно гармонізує законодавство з Директивами ЄС NIS [41] та NIS2 [42]. Так, у 2023 році було затверджено «Порядок пошуку та виявлення потенційної вразливості інформаційних (автоматизованих), електронних комунікаційних, інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних мереж» [43], було розроблено та внесено зміни до законодавства України щодо захисту інформації та кіберзахисту державних інформаційних ресурсів, об'єктів критичної інформаційної інфраструктури [44]. CERT-UA отримала міжнародну акредитацію і поглиблює співпрацю з CERT-EU, що є важливим елементом інтеграції у європейську мережу кіберстійкості. Кібербезпека набуває значення не лише як технічний, але й як правозахисний інструмент.
Радіоспектр та розвиток мобільних технологій	Україна імплементує європейські стандарти управління радіочастотним ресурсом. У 2020 році Кабінет Міністрів України схвалив План розвитку 5G, підготовлений Міністерством цифрової трансформації у співпраці з іншими державними органами [45]. Первісно запуск мереж 5G планувався на 2022 рік, однак реалізація цих планів була уповільнена через збройну агресію РФ та наслідки повномасштабного вторгнення.
Електронна комерція та цифрові послуги	Україна імплементувала Директиву ЄС про електронну комерцію [46] та Директиву ЄС про цифровий контент і послуги [47] через ухвалення нових законів – «Про захист прав споживачів» [48] та «Про цифровий контент та цифрові послуги» [49]. Водночас здійснюється активне наближення до DSA [14], DMA [33] та Регламенту щодо прозорості онлайн-посередників [50]. Імплементация цих актів ЄС забезпечує людиноцентричність цифрової трансформації, оскільки ставить у центрі уваги права, безпеку та інтереси користувача.
Право на дані та європейська модель управління даними	Національне законодавство України щодо відкритих даних уже гармонізоване з Директивою (ЄС) 2019/1024 [51] (Закон України «Про доступ до публічної інформації» [52]). Однак адаптація вимог щодо вільного обігу неперсональних даних [53] та європейської моделі управління даними [54] вимагає внесення змін, зокрема щодо класифікації даних, регуляторної архітектури та інституційної відповідальності. Це свідчить про перехід від фрагментарного до системного правового підходу управління даними.
Геопросторові дані	Україна імплементує Директиву ЄС INSPIRE [55] через Закон «Про національну інфраструктуру геопросторових даних» [56], що забезпечує синхронізацію з європейськими стандартами просторової інформації та створює умови для інтеграції відповідних баз даних і сервісів у європейський цифровий простір. Імплементация Директиви INSPIRE сприяє людиноцентричній цифровій трансформації, забезпечуючи відкритий доступ громадян до просторових даних і підвищуючи прозорість управлінських рішень.
Фінансова цифрова стійкість та інші напрями	На початковій стадії імплементації перебуває Регламент про цифрову операційну стійкість (DORA) [57]. Також актуалізується імплементація е-інвойсів відповідно до вимог ЄС, зокрема для інтеграції із системою Prozorro. Запровадження DORA та е-інвойсів підсилює людиноцентричність цифрової екосистеми, зміцнюючи довіру користувачів до безпечних і прозорих цифрових фінансових сервісів.
Інклюзія та доступність цифрових сервісів	Україна розпочала імплементацію Директиви ЄС про доступність веб-сайтів та мобільних додатків органів державного сектору [58]. Часткове Відображення норм у Національній стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні [59] та інших нормативних актах свідчить про закріплення принципу рівного доступу до цифрових послуг – одного з аспектів реалізації людиноцентричного принципу цифрової трансформації.

Джерело: розроблено авторкою за [32].

Наприклад, такі нормативні акти, як DSA та AI Act, закріплюють комплекс механізмів захисту прав людини у цифровому середовищі, встановлюють вимоги до прозорості алгоритмів, регуляторного нагляду над високоризиковими цифровими технологіями, відповідальності цифрових платформ, запобігання дискримінації та захисту вразливих груп, зокрема дітей і користувачів із обмеженими можливостями.

Європейська модель цифрової трансформації ґрунтується на багаторівневому підході, що виходить за межі виключно «жорсткого» регулювання і поєднує нормативно-правові акти, інструменти «м'якого» права, етичні стандарти, методичні документи, освітні програми та комунікаційні стратегії. Досвід держав-членів демонструє системну імплементацію людиноцентричного підходу – від конституційного закріплення цифрових прав (Іспанія, Португа-

лія) до розбудови спеціалізованих інституцій етики даних, цифрових обсерваторій та муніципальних хартій цифрових прав (Данія, Іспанія, Нідерланди, Бельгія). Такий інституційний дизайн одночасно забезпечує ефективну адаптацію регуляторного середовища і формування суспільної культури відповідального та етичного використання цифрових технологій. Досвід країн ЄС засвідчує поступове розширення інструментарію захисту цифрових прав і зростання активності держави та громадянського суспільства у сферах цифрової безпеки, етики даних, протидії дезінформації та цифрової інклюзії. Особливий акцент робиться на підтримці вразливих груп і розвитку цифрових компетентностей як ключових умов справедливого та безпечного функціонування цифрового середовища.

У зовнішньополітичному вимірі ЄС активно просуває свою нормативну модель від участі в структуруванні гло-

бального цифрового врядування (GDC, GPAI, ЮНЕСКО, ОЕСР) до укладання партнерств і створення координаційних платформ для підтримки людиноцентричних цифрових перетворень у державах-партнерах. Таким чином, європейський підхід трансформується у стійкий міжнародний стандарт, орієнтований на примат прав людини, демократичну легітимність і відповідальну інновацію.

Україна, перебуваючи на етапі інтеграції до європейського правового простору, відтворює зазначену логіку, поступово гармонізуючи національне законодавство з *acquis* ЄС у сферах електронних комунікацій, е-ідентифікації, кібербезпеки, цифрових послуг, захисту даних тощо. Водночас європейський досвід підтверджує, що формування людиноцентричної цифрової екосистеми передбачає не лише правове зближення, а й системний розвиток інституційної спроможності держави, стійкої цифрової інфраструктури, суспільної довіри та цифрових компетентностей громадян.

У свою чергу, процес адаптації законодавства України до *acquis* ЄС у сфері цифрової трансформації відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС 2014 року [31] охоплює багатовимірну реформу правової та інституційної системи, спрямовану на забезпечення відповідності європейським стандартам у галузях електронних комунікацій, цифрових послуг і безпеки, даних, кібербезпеки та геопросторової інформації. Первинна оцінка стану імплементації актів права ЄС, оприлюднена у грудні 2023 року (далі у тексті – Звіт 2023 року) [32], засвідчує системне та поступове приведення українського законодавства у цифровій сфері до стандартів і правил, що діють у ЄС і підкреслює прагнення України до повноцінного включення у цифровий внутрішній ринок ЄС (Табл. 2). Центральним елементом цієї трансформації є розвиток сучасної цифрової регуляторної архітектури з пріоритетом на людину – її права, свободи та доступ до безпечних і якісних цифрових послуг. Такий підхід відповідає європейській моделі людиноцентричного цифрового розвитку, втілений у Декларації та ряді інших нормативних актів ЄС, зокрема (DSA [14], Акт про цифрові ринки (далі у тексті – DMA) [33], eIDAS/eIDAS 2.0 [34; 35], AI Act [15], Стратегії кібербезпеки ЄС [36], тощо).

Проведений аналіз підтверджує суттєвий прогрес України у гармонізації національного законодавства із *acquis* ЄС в сфері цифрової трансформації, насамперед щодо електронних комунікацій, електронної ідентифікації та довірчих послуг, кібербезпеки, електронної комерції та геопросторової інформації. Вектор державної політики узгоджується з європейською концепцією цифрової трансформації, яка базується на пріоритетності прав людини, забезпеченні цифрової безпеки, розвитку довірчої цифрової інфраструктури та підтриманні прозорості цифрового простору. Отже, імплементація Україною стандартів ЄС виступає не лише складовою інтеграції до Єдиного цифрового ринку, а й ключовим інструментом інституційного закріплення людиноцентричного підходу до цифрової трансформації прав в Україні, що узгоджується зі стратегічними цінностями європейського правового порядку та актуальними викликами цифрової епохи.

Слід також зазначити, що Звіт Європейської Комісії щодо України за 2024 рік [60] (далі у тексті – Звіт ЄК щодо України 2024) показує, що Україна послідовно наближає своє законодавство до цифрового *acquis* ЄС, зосереджуючись на адаптації цифрового ринку, електронних комунікаціях, кіберстійкості, е-ідентифікації, захисті даних та правах людини – ключових елементах людиноцентричної цифрової трансформації.

Так, у Звіті ЄК щодо України 2024 зазначено, що:

– у сфері електронних комунікацій Україна продовжує виконувати зобов'язання в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС 2014 року [31], імплементуючи стандарти ЄС щодо роумінгу. Прийняття у травні 2024 р.

закону, спрямованого на адаптацію національного законодавства до вимог *Roam Like At Home*, створює правові підстави для інтеграції українських користувачів у цифровий простір ЄС. Паралельно здійснюється розробка підзаконних актів для повного наближення до *acquis* ЄС у цій сфері, водночас безпекові виклики уповільнюють реалізацію окремих норм радіочастотної політики, зокрема щодо вивільнення діапазону 700 МГц для мобільного зв'язку;

– у галузі цифрових державних послуг Україна демонструє високий рівень розвитку системи електронного врядування. Пріоритетом є гармонізація із Європейською рамкою інтероперабельності [61] та Актом про інтероперабельність в Європі [62], що має сприяти створенню інклюзивних, доступних та орієнтованих на користувача цифрових сервісів;

– щодо цифрових послуг Україна перебуває на етапі формування законодавчої бази для наближення до DSA, який закладає права та гарантії користувачів як центральний елемент регуляторної системи, тобто потреби та права користувачів є ключовим орієнтиром, а не лише комерційні або технічні інтереси платформ [14]. У цьому контексті ключовим завданням України є розбудова незалежної регуляторної інституційної спроможності та розроблення до кінця 2025 року дорожньої карти імплементації DSA. Такий підхід відображає акцент ЄС на превентивному управлінні цифровими ризиками, прозорості алгоритмів, відповідальності платформ і захисті прав користувачів у цифровому середовищі;

– Україна досягла суттєвого прогресу в наближенні до *acquis* ЄС у сфері електронної ідентифікації та довірчих послуг. Так, важливим етапом стало включення України до системи взаємного визнання електронних підписів ЄС. Разом із тим Європейська Комісія наголошує на необхідності доопрацювання регуляторної бази відповідно до eIDAS 2.0 [35], а також забезпечення відповідності стандартам Загального регламенту ЄС про захист даних (далі у тексті – GDPR) [63] і Директиви NIS2 [42] як передумови для повної інтеграції у єдиний цифровий ринок;

– у сфері кібербезпеки Україна продовжує реалізовувати національну Стратегію кібербезпеки [64] та зміцнювати інституційну співпрацю з ключовими органами ЄС – Агентством з кібербезпеки (ENISA) та CERT-EU. Підписана у листопаді 2023 року робоча домовленість створює підґрунтя для поглиблення координації та обміну операційними практиками [65]. Наступним кроком визначено всебічне впровадження Інструментарію безпеки 5G, зокрема оцінку ризикового профілю постачальників та запровадження обмежень щодо високоризикових операторів, що відповідає ціннісно орієнтованому підходу ЄС до технологічного суверенітету. Крім того, Україна продовжує роботу з приведення законодавства у відповідність до Директиви NIS2 [42];

– у сфері медіа та інформаційної безпеки Європейська комісія визначила, що законодавство України загалом відповідає Директиві ЄС про аудіовізуальні медіапослуги (далі у тексті – AVMSD) [66]. Існують обмеження на ретрансляцію телевізійних програм, зокрема для запобігання трансляції російських телеканалів та реклами з країн ЄС в Україні, а також каналів, що систематично порушують українське законодавство; такі обмеження досі вважаються необхідними для захисту інформаційного простору. Крім того, було внесено зміни до Закону України «Про медіа» [67] з метою гармонізації українського законодавства з Кодексом поведінки ЄС щодо боротьби з незаконною мовою ненависті в Інтернеті [68; 60].

Таким чином, Звіт ЄК щодо України 2024 свідчить про послідовне утвердження людиноцентричного підходу в національній цифровій політиці. Україна демонструє стійкий прогрес у наближенні до цифрового *acquis* ЄС у сферах електронних комунікацій, е-ідентифікації, кібербезпеки, цифрових послуг і медіарегулювання. Пріоритет-

ними залишаються забезпечення прав користувачів, прозорість алгоритмічних систем, захист персональних даних та розвиток безпечної й інклюзивної цифрової інфраструктури. Гармонізація з такими інструментами, як Roam Like At Home, eIDAS 2.0, GDPR, DSA, NIS2 та AVMSD, формує нормативну основу інтеграції України у європейський цифровий простір і закріплює людську гідність та цифрову безпеку як ключові орієнтири трансформації прав у цифрову епоху.

Висновки. Проведене дослідження засвідчує, що людиноцентричний принцип цифрової трансформації прав є фундаментальною засадою сучасної моделі цифрового розвитку ЄС, в основі якої – пріоритет людської гідності, автономії та безпеки над технологічною ефективністю. Європейський підхід виходить з того, що цифрові технології мають сприяти розширенню можливостей особи, забезпеченню рівного доступу до цифрових послуг, захисту приватності, недискримінації, інформаційної безпеки та демократичної участі в цифровому суспільстві.

Аналіз актів ЄС підтверджує, що людиноцентричність цифрової трансформації забезпечується багаторівневим механізмом правового регулювання, який охоплює як «жорсткі» інструменти – зокрема DSA, DMA, eIDAS 2.0, GDPR, AI Act, NIS2, – так і «м'яке право», стратегічні документи, етичні стандарти та інституційні механізми контролю. Такий інтегрований підхід дозволяє забезпечити сталість, гнучкість і адаптивність цифрового правопорядку, а також формувати соціальну довіру до цифрового середовища.

Практика держав-членів ЄС демонструє, що людиноцентричний підхід виходить за межі декларативного рівня і реалізується через конституційне або законодавче закріплення цифрових прав, створення спеціалізованих інституцій (рад з етики даних, обсерваторій цифрових прав, омбудсманів цифрових прав), розвиток цифрових компетенцій, захист вразливих груп та забезпечення алгоритмічної прозорості. Важливим інституційним трендом є посилення місцевого рівня імплементації цифрових прав і розвиток муніципальних моделей їх захисту, що має на меті зробити цифрову трансформацію максимально інклюзивною, доступною та зрозумілою для кожного громадянина, забезпечуючи реалізацію людиноцентричного принципу.

У свою чергу, Україна демонструє вагомий прогрес у гармонізації законодавства із правом ЄС у цифровій сфері, що підтверджується адаптацією регуляторної бази у сферах електронних комунікацій, е-ідентифікації, кібербезпеки, цифрових послуг, геопросторових даних, електронної торгівлі та захисту персональних даних. Однак імплементація людиноцентричної моделі цифрових прав потребує подальшого посилення інституційної спроможності (тобто здатності державних органів забезпечувати ефективне виконання цифрових політик через створення незалежних, професійних, ресурсно забезпечених і підзвітних органів, здатних забезпечувати нагляд, моніторинг, правозастосування та контроль за дотриманням цифрових прав), формування незалежного регулятора цифрових ринків, упровадження моделей алгоритмічної підзвітності, розвитку цифрової освіти та укріплення суспільної довіри. Так, наведений вище аналіз даних опитування Special Eurobarometer свідчить про наявність регуляторного парадоксу: попри зростання правової обізнаності громадян ЄС про дію офлайн-прав онлайн, частка тих, хто суб'єктивно почувався захищеним у цифровому просторі, навпаки, знизилася. Цей феномен, який можна назвати дефіцитом довіри, свідчить, що інтенсивне нормотворення (GDPR, DSA, DMA, AI Act, тощо) спричинило зростання обізнаності, але не призвело до пропорційного зростання відчуття безпеки та довіри серед громадян. Імплементація людиноцентричного принципу є, насамперед, проблемою ефективного правозастосування та управління довірою, а не лише нормотворення. Копіювання чи інтеграція законодавства ЄС без створення видимих, незалежних та дієвих механізмів контролю, орієнтованих на кінцевого користувача, може призвести до успадкування ідентичного парадоксу довіри.

Отже, імплементація європейського людиноцентричного принципу цифрової трансформації прав в Україні має здійснюватися комплексно – шляхом синхронного правового, інституційного та культурного розвитку, що включає не лише адаптацію нормативної бази, але й створення дієвих механізмів її застосування. Такий підхід сприятиме не лише виконанню євроінтеграційних зобов'язань, а й формуванню стійкої моделі захисту прав людини в цифровому середовищі, здатної забезпечити гідність, свободу та безпеку особи в умовах цифрової епохи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Decision (EU) 2022/2481 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 establishing the Digital Decade Policy Programme 2030 (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2022/2481/oj> (Last Accessed: 27.10.2025).
2. European Declaration on Digital Rights and Principles for the Digital Decade 2023/C 23/01. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:JOC_2023_023_R_0001 (Last Accessed: 27.10.2025).
3. Stenggg W. Digital policy in the EU: towards a human-centred digital transformation. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing, 2024. 330 p. URL: <https://www.elgaronline.com/monobook/book/9781035338641/9781035338641.xml?> (Last Accessed: 27.10.2025).
4. Бочарова Н. В., Биков О. М. Правовий зміст сучасної цифрової стратегії Європейського Союзу. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Право»*. 2022. № 1 (14). С. 34–42. URL: <https://ir.duan.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f5694cff-9d7b-4c44-848b-ab60939b558e/content> (Дата звернення: 27.10.2025).
5. Bocharova N. Human rights content of the digital transformation of the European Union. *Bulletin of Alfred Nobel University Series Law*. 2023. Volume 2 (7). P. 41–49. URL: https://www.researchgate.net/publication/378486352_HUMAN_RIGHTS_CONTENT_OF_THE_DIGITAL_TRANSFORMATION_OF_THE_EUROPEAN_UNION (Last Accessed: 27.10.2025).
6. Bailey R., Perrin K. Transforming Justice: A Human-Centred Approach to Digital Transformation in Legal Aid. *Legal Aid BC*. URL: https://ilag2025.jura.uni-koeln.de/sites/ilag2025/Additional_Paper_for_Session_9.pdf (Last Accessed: 27.10.2025).
7. Пашко Л. Людиноцентризм цифрових трансформацій як безпековий імператив Української держави. *Публічно-управлінські та цифрові практики*. 2025. Випуск 2(5). С. 89–97. URL: <https://journals.dut.edu.ua/index.php/public/article/view/3224/3110> (Дата звернення: 27.10.2025).
8. Pirozzoli A. The Human-centric Perspective in the Regulation of Artificial Intelligence. *European Papers – European Forum*. URL: <https://www.europeanpapers.eu/europeanforum/human-centric-perspective-regulation-artificial-intelligence?> (Last Accessed: 27.10.2025).
9. Digital Decade 2024: Special Eurobarometer report. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/digital-decade-2024-special-eurobarometer-report> (Last Accessed: 27.10.2025).
10. Annex 4 Monitoring of the European Declaration on Digital Rights and Principles. Digital Decade 2024: Implementation and perspective. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/digital-decade-2024-implementation-and-perspective> (Last Accessed: 27.10.2025).
11. Digital Decade 2025 - Special Eurobarometer. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/digital-decade-2025-special-eurobarometer> (Last Accessed: 27.10.2025).
12. Digital Decade 2025: Declaration on Digital Rights and Principles - Monitoring report 2025. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/digital-decade-2025-declaration-digital-rights-and-principles-monitoring-report-2025> (Last Accessed: 27.10.2025).
13. Compendium of e-voting and other ICT practices. URL: https://commission.europa.eu/publications/compendium-e-voting-and-other-ict-practices_en? (Last Accessed: 27.10.2025).

14. Regulation (EU) 2022/2065 of the European Parliament and of the Council of 19 October 2022 on a Single Market For Digital Services and amending Directive 2000/31/EC (Digital Services Act) (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj/eng> (Last Accessed: 27.10.2025).
15. Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence and amending Regulations (EC) No 300/2008, (EU) No 167/2013, (EU) No 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 and (EU) 2019/2144 and Directives 2014/90/EU, (EU) 2016/797 and (EU) 2020/1828 (Artificial Intelligence Act) (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj/eng> (Last Accessed: 27.10.2025).
16. Charter of Digital Rights. URL: https://portal.mineco.gob.es/RecursosArticulo/mineco/ministerio/participacion_publica/audiencia/ficheros/Charter%20of%20Digital%20Rights.pdf (Last Accessed: 27.10.2025).
17. Carta Portuguesa de Direitos Humanos na Era Digital. Lei n.º 27/2021. URL: <https://diariodarepublica.pt/dr/legislacao-consolidada/lei/2021-164870244> (Last Accessed: 27.10.2025).
18. 2022 Strengthened Code of Practice on Disinformation. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/2022-strengthened-code-practice-disinformation> (Last Accessed: 27.10.2025).
19. Global Digital Compact. URL: https://www.un.org/global-digital-compact/sites/default/files/2024-09/Global%20Digital%20Compact%20-%20English_0.pdf (Last Accessed: 27.10.2025).
20. Declaration for the Future of Internet. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/declaration-future-internet> (Last Accessed: 27.10.2025).
21. Guidelines for the Governance of Digital Platforms. URL: <https://www.unesco.org/en/internet-trust/guidelines> (Last Accessed: 27.10.2025).
22. Policies, data and analysis for trustworthy artificial intelligence. OECD : web-site. URL: <https://oecd.ai/en/> (Last Accessed: 27.10.2025).
23. G7 Leaders' Statement December 6, 2023. URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/68615/g7-leaders-statement-2023-12-6.pdf> (Last Accessed: 27.10.2025).
24. Hiroshima Process International Guiding Principles for Advanced AI system. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/hiroshima-process-international-guiding-principles-advanced-ai-system> (Last Accessed: 27.10.2025).
25. G20 Digital Economy Ministers Meeting Outcome Document and Chair Summary. URL: <https://g20-documents.org/database/document/2023-g20-india-sherpa-track-digital-economy-ministers-ministers-language-g20-digital-economy-ministers-meeting-outcome-document-and-chair-summary> (Last Accessed: 27.10.2025).
26. About the D4D Hub. URL: <https://d4dhub.eu/who-we-are> (Last Accessed: 27.10.2025).
27. Joint Communication to the European Parliament and the Council 'An International Digital Strategy for the European Union'. Brussels, 5.6.2025. JOIN(2025) 140 final. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52025JC0140> (Last Accessed: 27.10.2025).
28. International Cyber Strategy 2023-2028. URL: <https://www.government.nl/documents/publications/2023/09/12/international-cyber-strategy-netherlands-2023-2028> (Last Accessed: 27.10.2025).
29. Digital rights charter of the City of Brussels. URL: <https://smartcity.brussels.be/projects/digital-rights-charter-city-brussels> (Last Accessed: 27.10.2025).
30. Strategy for International Digital Policy of the Federal Government. URL: <https://www.ictworks.org/wp-content/uploads/2024/03/German-Strategy-International-Digital-Policy.pdf> (Last Accessed: 27.10.2025).
31. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Міжнародний документ від 27.06.2014 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (Дата звернення: 27.10.2025).
32. Звіт за результатами проведення первинної оцінки стану імплементації актів права Європейського Союзу (Acquis ЄС) від 14 грудня 2023 року. URL: https://eu-ua.kmu.gov.ua/wp-content/uploads/Zvit_UA.pdf (Дата звернення: 27.10.2025).
33. Regulation (EU) 2022/1925 of the European Parliament and of the Council of 14 September 2022 on contestable and fair markets in the digital sector and amending Directives (EU) 2019/1937 and (EU) 2020/1828 (Digital Markets Act) (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/1925/oj/eng> (Last Accessed: 27.10.2025).
34. Regulation (EU) No 910/2014 of the European Parliament and of the Council of 23 July 2014 on electronic identification and trust services for electronic transactions in the internal market and repealing Directive 1999/93/EC. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2014/910/oj/eng> (Last Accessed: 27.10.2025).
35. Regulation (EU) 2024/1183 of the European Parliament and of the Council of 11 April 2024 amending Regulation (EU) No 910/2014 as regards establishing the European Digital Identity Framework. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1183/oj/eng> (Last Accessed: 27.10.2025).
36. Joint Communication to the European Parliament and the Council. 'The EU's Cybersecurity Strategy for the Digital Decade'. Brussels, 16.12.2020. JOIN(2020) 18 final. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52020JC0018> (Last Accessed: 27.10.2025).
37. Про електронні комунікації : Закон України від 16.12.2020 № 1089-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20#Text> (Дата звернення: 27.10.2025).
38. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку : Закон України від 16.12.2021 № 1971-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20#Text> (Дата звернення: 27.10.2025).
39. Directive (EU) 2018/1972 of the European Parliament and of the Council of 11 December 2018 establishing the European Electronic Communications Code (Recast) (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2018/1972/oj/eng> (Last Accessed: 27.10.2025).
40. Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги : Закон України dsl 05.10.2017 року № 2155-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text> (Дата звернення: 27.10.2025).
41. Directive (EU) 2016/1148 of the European Parliament and of the Council of 6 July 2016 concerning measures for a high common level of security of network and information systems across the Union. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2016/1148/oj/eng> (Last Accessed: 27.10.2025).
42. Directive (EU) 2022/2555 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 on measures for a high common level of cybersecurity across the Union, amending Regulation (EU) No 910/2014 and Directive (EU) 2018/1972, and repealing Directive (EU) 2016/1148 (NIS 2 Directive) (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2022/2555/oj/eng> (Last Accessed: 27.10.2025).
43. Про затвердження Порядку пошуку та виявлення потенційної вразливості інформаційних (автоматизованих), електронних комунікаційних, інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних мереж : Постанова Кабінету Міністрів України від 16 травня 2023 р. № 497. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/497-2023-%D0%BF#Text> (Дата звернення: 27.10.2025).
44. Про внесення змін до деяких законів України щодо захисту інформації та кіберзахисту державних інформаційних ресурсів, об'єктів критичної інформаційної інфраструктури : Закон України від 27.03.2025 року № 4336-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4336-20#Text> (Дата звернення: 27.10.2025).
45. Про затвердження плану заходів щодо впровадження в Україні системи рухомого (мобільного) зв'язку п'ятого покоління : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2020 року № 1409-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1409-2020-%D1%80#Text> (Дата звернення: 27.10.2025).
46. Directive 2000/31/EC of the European Parliament and of the Council of 8 June 2000 on certain legal aspects of information society services, in particular electronic commerce, in the Internal Market ('Directive on electronic commerce'). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2000/31/oj/eng> (Last Accessed: 27.10.2025).

47. Directive (EU) 2019/770 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2019 on certain aspects concerning contracts for the supply of digital content and digital services (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2019/770/oj/eng> (Last Accessed: 27.10.2025).
48. Про захист прав споживачів : Закон України від 10.06.2023 року № 3153-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3153-20#Text> (Дата звернення: 27.10.2025).
49. Про цифровий контент та цифрові послуги : Закон України від 10.08.2023 року № 3321-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3321-20#Text> (Дата звернення: 27.10.2025).
50. Regulation (EU) 2019/1150 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 on promoting fairness and transparency for business users of online intermediation services (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2019/1150/oj/eng> (Last Accessed: 27.10.2025).
51. Directive (EU) 2019/1024 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 on open data and the re-use of public sector information (recast). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2019/1024/oj/eng> (Last Accessed: 27.10.2025).
52. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.11.2011 року № 939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (Дата звернення: 27.10.2025).
53. Regulation (EU) 2018/1807 of the European Parliament and of the Council of 14 November 2018 on a framework for the free flow of non-personal data in the European Union (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2018/1807/oj/eng> (Last Accessed: 27.10.2025).
54. Regulation (EU) 2022/868 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2022 on European data governance and amending Regulation (EU) 2018/1724 (Data Governance Act) (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/868/oj/eng> (Last Accessed: 27.10.2025).
55. Directive 2007/2/EC of the European Parliament and of the Council of 14 March 2007 establishing an Infrastructure for Spatial Information in the European Community (INSPIRE). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2007/2/oj/eng> (Last Accessed: 27.10.2025).
56. Про національну інфраструктуру геопросторових даних : Закон України від 13.04.2020 року № 554-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/554-20#Text> (Дата звернення: 27.10.2025).
57. Regulation (EU) 2022/2554 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 on digital operational resilience for the financial sector and amending Regulations (EC) No 1060/2009, (EU) No 648/2012, (EU) No 600/2014, (EU) No 909/2014 and (EU) 2016/1011 (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/2554/oj/eng> (Last Accessed: 27.10.2025).
58. Directive (EU) 2016/2102 of the European Parliament and of the Council of 26 October 2016 on the accessibility of the websites and mobile applications of public sector bodies (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2016/2102/oj/eng> (Last Accessed: 27.10.2025).
59. Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2021 року № 366-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#Text> (Дата звернення: 27.10.2025).
60. Commission Staff Working Document. Ukraine 2024 Report. Accompanying the document Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions. 2024 Communication on EU enlargement policy. Brussels, 30.10.2024 SWD(2024) 699 final. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/1924a044-b30f-48a2-99c1-50edeac14da1_en?filename=Ukraine%20Report%202024.pdf (Last Accessed: 27.10.2025).
61. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions 'European Interoperability Framework – Implementation Strategy'. Brussels, 23.3.2017 COM(2017) 134 final. URL: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2c2f2554-0faf-11e7-8a35-01aa75ed71a1.0017.02/DOC_1&format=PDF (Last Accessed: 27.10.2025).
62. Regulation (EU) 2024/903 of the European Parliament and of the Council of 13 March 2024 laying down measures for a high level of public sector interoperability across the Union (Interoperable Europe Act). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/903/oj/eng> (Last Accessed: 27.10.2025).
63. Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation) (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj/eng> (Last Accessed: 27.10.2025).
64. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 травня 2021 року «Про Стратегію кібербезпеки України» : Указ Президента України від 26 серпня 2021 року № 447/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/447/2021#Text> (Дата звернення: 27.10.2025).
65. Safeguarding Cyberspace Together: SSSCIP, NCCC, and ENISA Sign Working Arrangement. URL: <https://cip.gov.ua/en/news/razom-na-zakhisti-kiberprostoru-derzhspeczv-yazku-nkck-ta-enisa-pidpisali-ugodu-pro-spivpracyu?> (Last Accessed: 27.10.2025).
66. Directive (EU) 2018/1808 of the European Parliament and of the Council of 14 November 2018 amending Directive 2010/13/EU on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the provision of audiovisual media services (Audiovisual Media Services Directive) in view of changing market realities. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2018/1808/oj/eng> (Last Accessed: 27.10.2025).
67. Про медіа : Закон України від 13.12.2022 року № 2849-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text> (Дата звернення: 27.10.2025).
68. The EU Code of conduct on countering illegal hate speech online. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/racism-and-xenophobia/eu-code-conduct-countering-illegal-hate-speech-online_en (Last Accessed: 27.10.2025).

Дата першого надходження рукопису до видання: 22.10.2025
 Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 14.11.2025
 Дата публікації: 28.11.2025